

BLÍZKOST – OSAMĚLOST – RESILIENCE

Mezinárodní teatrologická konference v Banské Bystrici

DITA LÁNSKÁ

Ve dnech 14.–15. listopadu 2025 se v prostorách Fakulty dramatických umění Akademie umění v Banské Bystrici konal 22. ročník Mezinárodní teatrologické konference, jehož téma vymezovalo trojsloví „BLÍZKOST – OSAMĚLOST – RESILIENCE“. Autorka této zprávy se konference zúčastnila s příspěvkem *Podpora komunitního života a popularizace jako prostředek zvýšení resilience oboru*, v němž prezentovala vzdělávací a komunitní aktivity české Teatrologické společnosti.

Dalšími českými zástupci byli divadelní praktici a zároveň také doktorandi JAMU režisér Jiří Honzírek a dramaturg Matěj Nytra, kteří vystoupili s prezentacemi vlastních divadelních projektů. Honzírek identifikoval hodnoty tematizované v názvu konference ve své site-specific inscenaci o sexuálním násilí, Nytra pak v dokumentárním divadelním projektu zaměřeném na ukrajinskou komunitu.

Druhý zahraniční vstup se nesl v duchu argentinsko-slovenské spolupráce v podání Carlose Dimea Álvareze a Evy Reichwalderové, kteří definovali využití jazyka jakožto prostředku tichého vzdoru v díle venezuelského dramatika a režiséra Miguela Torrence, jenž ve své tvorbě navazoval na princip politického divadla Bertolta Brechta. Třetí neslovenský příspěvek nabídly polské kolegyně Aneta Głowacka a Dorota Fox, které představily projekt, zaměřený na mapování odbořového sdružování v polských veřejných

divadlech a role zaměstnanců v boji za lepší pracovní podmínky.

Referování o divadelních projektech zacílených na inkluzi různých společenských skupin a čerpajících z praxe vytvořilo zajímavý protipól té části programu, v níž nás slovenské kolegyně a slovenští kolegové seznámili se svým teoreticko-historickým výzkumem. Konkrétní příklady především ukázaly, že divadlo využitě cíleně mimo kontext běžné divadelní praxe může plnit terapeutickou, komunitní či začleňující funkci, tedy v duchu tématu konference: může být prostředkem budování odolnosti.

Do této oblasti patřily další příspěvky: Galina Kubalová představila za pomoci názorných ukázek výzkumný projekt, jehož cílem je edukace žáků s těžkým zrakovým postižením. Výzkumný tým se snažil dětem zprostředkovat klasický tanec v podobě baletu *Louskáček* za využití nástrojů speciálně vytvořených pro účely workshopu. Patrik Krebs promluvil o své zkušenosti s prací s lidmi, kteří se ocitli na okraji společnosti, v rámci Divadla bez domova. Vystupují například ve věznicích a realizují zde divadelní workshopy založené na dramaterapii. Také Dominika Dudášová se ve svém výzkumu zabývá tvorbou souborů, jejichž práce je založená na inkluzivním přístupu zprostředkovávajícím socializační a terapeutický rozměr divadla osobám s různým znevýhodněním. Barbara Krajč Zamišková svým příspěvkem publiku přiblížila další specifickou

divadelní tvorbu, takzvaná „batolária“ pro nejmenší děti. Vedle podpory rozvoje dětské socializace, fantazie a prožívání autorka vyzdvihla i socializační a komunitní rozměr této divadelní formy pro rodiče.

Z tematického vymezení konference vzešla vedle inkluzivní ještě feministická sekce programu. Naděžda Lindovská se věnovala nové inscenaci *Outcast* slovenského divadelního souboru Slzy Janka Borodáča zaměřené na ženské protagonistky, jejich vnímání světa a životní nezdolnost. Podobně Elena Knopová, odborná garantka konference, reflektovala tři současné slovenské inscenace o osudech tří silných žen (Alžbeta Göllnerová-Gwerková, Sidonie Nádherná, Ota Plávková), které na základě dokumentárních materiálů vytvořily tři režisérky. Život a tvorbu další silné ženské osobnosti Melanie Kleinové, zpracované v dramatu *Mrs Klein* od Nicholase Wrighta, připomněla Martina Koval. Individuální příběh psychoanalytičky Kleinové, určitou dobu žijící ve slovenském Ružomberku, s sebou přináší rovněž témata židovství, ženské emancipace a mateřství ve spojení s vědeckou kariérou. Nora Nagyová identifikovala témata blízkosti, osamělosti a resilience, které vymezil rámec konference, v porevolučních divadelních hrách slovenské autorky Jany Bodnárové tematizujících násilí na ženách.

Další mluvčí našli tři hlavní tematické body konference napříč dějinami slovenského divadla ve chvílích, kdy se tato umělecká forma střetla s historickými i současnými událostmi. Karol Mišovic promluvil o změně étosu tvorby bratislavské Nové scény, jíž soubor reagoval na vstup vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968 a která se stala projevem tvůrčího vzdoru. Dagmar Podmaková hledala průsečíky v přístupu slovenských divadelníků k soudobé politické situaci v odlišných obdobích, jako příklad zvolila loutkovou inscenaci *Jánošík* z roku 1975 a novou mezinárodní inscenaci *Negativy snehu*, která vznikla při příležitosti 80.

výročí konce války a zpracovává osudy tří bojovníků proti fašismu. Peter Himič analyzoval námět osamělosti postavy v slovenském dramatu jakožto vyjádření postoje vůči okolnímu světu. O dramate na Slovensku jako výrazu individuálního i kolektivního pocitu z dobové atmosféry ve společnosti pojednal i Michal Babiak. Na konkrétní scénické dílo upřel svou pozornost Miroslav Ballay, který shledal, že prvky rituálu, cyklického prožívání času či slavnosti v inscenaci *Deti* režiséra Michala Vajdičky z roku 2013 byly výsledkem interpretace původní látky (povídky Boženy Slančíkové-Timravy) založené na hodnotě lidskosti. Zuzana Timčíková se zamýšlela nad způsobem vzdělávání publika uplatňovaným ve slovenských divadlech a nad tím, zda jde o vytváření prostoru pro společné ohledávání divadla či jednostranný výchovný akt.

Tato tematická linie pokračovala i v doktorandské části konference. Tereza Mankovecká uvažovala, zda je dramaturgie současného nezávislého divadla na Slovensku založená na dramatizaci strategií přežití v nepříznivých podmínkách či přirozenou fází divadelního vývoje. Na příkladu slovenských tvůrkyň přiblížil Adam Nagy problematiku scénického pojmání těla (a tělesnosti), které se v rámci díla může stát nositelem nadosobních významů. Erik Šupčík podal zprávu o stavu svého výzkumu, v němž se věnuje propojení kočovných loutkářů s provozováním kolotočů a jarmareční zábavy jakožto součástí kulturního dědictví.

Na zahraniční divadlo se soustředil Miloš Mistrík, jenž se zaměřil na přesídlení francouzského avantgardního souboru Copiaus (divadelníků sdružených kolem Jacquesa Copeaua) z Paříže do Burgundska, a Jaroslav Daubrava, jenž nastínil spolupráci Roberta Wilsona a videoumělce Billa Violy v kontextu vizuální strategie směřující ke zpomalenému pohybu. Doktorandka Barbora Křištofová posluchačům předložila svůj výklad reflexe tematiky brexitu v současném britském divadle, kterou vnímá jako

podnět k novému typu politického divadla zapojujícímu participativní a dokumentární přístupy. Improvizaci jako součást herecké přípravy v praktické rovině zkoumá Kevin Ivanko, přičemž se ve svém příspěvku zaměřil na dílčí techniku Daria Fo.

Součástí doprovodného programu konference bylo představení provedené absolventy Fakulty dramatických umění. Inscenace *Krajina zázrakov*, založená na autorské reflexi současného dění na Slovensku, zapadla do dramaturgie celé akce i okolní reality.

Kroky pisatelky tohoto textu totiž byly cestou do a z budovy fakulty lemovány různorodými nápisy křídou na chodníku – projevem spontánní reakce studentů všech stupňů vzdělání na výroky slovenského premiéra...

Dita Lánská
Městská knihovna v Praze
Divadelní a filmové oddělení
dita.lanska@mlp.cz